

Представлено дослідження актуальних проблем економічної теорії, страхування, управління ризиками, перестрахування, державного управління, міжнародної економіки, економіки підприємства, менеджменту, маркетингу, управління інвестиціями, теорії фінансів, банківської справи, статистики та шляхи й засоби розв'язання зазначених проблем.

Для наукових працівників, практиків, викладачів, аспірантів, студентів.

The research results on current problems of economic theory, insurance, risk management, reinsurance, public administration, international economics, business economics, management, marketing, investment management, theory of finance, banking, statistics, the ways and means of solving these problems are released in the issue.

For researchers, practitioners, teachers and students.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР	В. Д. Базилевич, д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ	Г. О. Харламова, канд. екон. наук, доц. (відп. секр.) (Україна); С. Х. Аггелополос, д-р наук, проф. (Греція); Х. Алпас, д-р екон. наук, проф. (Туреччина); Х. Батзіос, д-р наук, проф. (Греція); Х. Я. Башев, д-р екон. наук, проф. (Болгарія); М. ван Рооїджен, д-р наук, проф. (Велика Британія); Г. Друтейкіне, д-р наук, проф. (Литва); К. Віталє, д-р наук, проф. (Хорватія); М. Зінельдін, д-р наук, проф. (Швеція); А. Савватєєв, канд. наук, проф. (РФ); Г. Заротіадіс, канд. наук, доц. (Греція); Р. С. Сербу, канд. наук, проф. (Румунія); Е. Стойка, канд. наук, доц. (Румунія); А. Москардіні, д-р наук, проф. (Велика Британія); С. Натє, канд. наук, проф. (Румунія); О. Погорлецький, д-р екон. наук, проф. (РФ); В. Поліменіс, д-р екон. наук, проф. (Греція); Н. І. Гражевська, д-р екон. наук, проф. (Україна); А. І. Ігнатюк, д-р екон. наук, проф. (Україна); Г. І. Купалова, д-р екон. наук, проф. (Україна); І. О. Лютий, д-р екон. наук, проф. (Україна); С. В. Науменкова, д-р екон. наук, проф. (Україна); Р. В. Пікус, канд. екон. наук, проф. (Україна); А. О. Старостіна, д-р екон. наук, проф. (Україна); О. І. Черняк, д-р екон. наук, проф. (Україна); Е. Крочі Ангеліні, д-р екон. наук, проф. (Італія); В. Гідрайтіс, д-р екон. наук, проф. (Литва)
Адреса редколегії	Економічний факультет, вул. Васильківська, 90-а, Київ-22, 03022 ☎ (38044) 521 32 27; http://bulletin-econom.univ.kiev.ua
Затверджено	Вченою радою економічного факультету 23.03.20 (протокол № 7)
Атестовано	Внесено до Списку друкованих періодичних видань, що включаються до Переліку наукових фахових видань України (категорія "Б") Наказом Міністерства освіти і науки України 17.03.2020 № 409
Зареєстровано	Державною реєстраційною службою України. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 19866-9666ПР від 29.04.13
Засновник та видавець	Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". Свідоцтво внесено до Державного реєстру ДК № 1103 від 31.10.02
Адреса видавця	ВПЦ "Київський університет" (кімн. 43), 6-р Т. Шевченка, 14, Київ, Україна, 01030 ☎(38044) 239 31 72, 239 32 22; факс 239 31 28
Журнал входить до наукометричних баз / Abstracted and Indexed:	ERIH PLUS, OUCI, РИНЦ (E-Library), Science Index, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, RepEc, Socionet, Index Copernicus (ICV 2018 = 100), CyberLeninka, OCLC WorldCat, CrossRef, J-Gate, Microsoft Academic Search, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR), The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR), IDEAS, EconPapers, Maksymovych Scientific Library of Taras Shevchenko National University of Kyiv, National Library of Ukraine Vernadsky, DOAJ, ProQuest, CitEc, RedLink, Infobase (India), Researchbib (Japan), MIAR (Spain) (ICDS = 6,5), Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Social Science Research Network, Scientific Indexing Services, Open Academic Journals IndexGIGA Information Centre, WoS ESCI (under evaluation), Cabell's, Scopus (under evaluation) etc.

ЗМІСТ

Ігнатюк А., Соболева М., Сайкевич М. Ринкова влада та суспільний добробут: вплив реклами	6
Башев Х., Харламова Г. Порівняння наукових досліджень і розробок у болгарському сільському господарстві з іншими державами-членами ЄС	12
Лоулер К., Москардіні А., Власова Т., Мубарак Д. Економічна кібернетика	26
Невідомий В., Мироненко Ю., Канонішена-Коваленко К., Горобчук Я. Імплементція міжнародних стандартів вищих органів аудиту у фінансові аудити Рахункової палати України	32
Осецький В., Кирильчук О., Савчук Н. Соціальні інновації в освіті – драйвери розвитку людського капіталу.....	42
Радіонова І. Функція соціальної політики та соціальна інклюзія в поясненні загальної економічної рівноваги	49
Додаток 1 Анотація та література (латинізація).....	56
Додаток 2 Інформація про авторів	62

ФУНКЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ В ПОЯСНЕННІ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ

Обґрунтовано функцію соціальної політики як таку, що віддзеркалює актуальну суспільну цінність – соціальну інклюзію. Зміст останньої розглянуто з огляду на її причини та форми виявлення. Подано рівняння соціальної функції (DI) як нелінійного зв'язку між випуском і диференціацією доходів, у якій (диференціації) виявляється рівень інклюзії. Здійснено імплементацію соціальної функції в теоретичну конструкцію – модель IS-LM-DI, що пояснює формування загальної рівноваги з позицій взаємодії трьох політик: фінансової, монетарної та соціальної.

Ключові слова: соціальна політика; інклюзія; соціальна функція; модель загальної рівноваги.

Постановка проблеми. Використання в теоретичному аналізі функцій макроекономічної політики є важливим напрямом досліджень. На користь цього твердження можна скористатися висновком видатного сучасного макроекономіста О. Бланшара (O. Blanchard) [1]. У складі актуальних моделей загальної динамічної рівноваги він виокремив особливий тип – моделі макроекономічної політики. Останні ідентифіковано ним як такі, що створюють підґрунтя для аналізу існуючих підходів до політики, її оцінювання та порівняння її наслідків.

Обставини, які визначають актуальність ідентифікації функції соціальної політики, "лежать на поверхні". По-перше, це – помітно менша увага порівняно з увагою до функцій фінансової та монетарної політик, попри важливість соціальної політики для формування загальної рівноваги. Маємо на увазі хоча б те, що будь-який підручник із макроекономіки містить пояснення функцій IS та LM, які є функціями фінансової та монетарної політики, відповідно. Натомість дуже обмежене коло базових інформаційних джерел містить хоча б згадку про функцію соціальної політики.

По-друге, фінансова, монетарна та соціальна політики об'єктивно пов'язані між собою. Передусім взаємодія політик існує тому, що в арсеналі інструментів різних національних регуляторів використовуються одні й ті самі засоби впливу на економіку. Прикладом такої пов'язаності є податки на доходи та майно. Вони одночасно стають і інструментом фінансової політики, і інструментом перерозподілу доходів, отже, – соціальної політики. Пов'язаність політик виявляється й щодо цілей політик. Ідеться, наприклад, про суперечність між об'єктивною ціллю монетарної політики обмежувати інфляцію та ціллю соціальної політики гарантувати стандарти добробуту вразливих верств за будь-якого рівня виробництва, що, навпаки, може спричинити інфляцію. Суперечливість цілей визначає необхідність знаходження компромісу цілей.

З факту пов'язаності фінансової, монетарної та соціальної політик випливає, що невизначеність функції соціальної політики робить передбачення про загальні результати – відгуки економіки на впливи уряду, яких вона зазнає, – менш достовірними.

Визначеність функції соціальної політики і в загальнотеоретичному, і в прикладному контексті є особливо актуальною проблемою для української економіки та суспільства. Це впливає хоча б із таких порівнянь. У річному звіті Global Wealth Report за 2019 р. відомої у світі швейцарської організації Credit Suisse містяться рейтинги по 136 країнах світу, у яких Україна посідає достатньо суперечливі місця. За обсягом багатства на одного дорослого (у дол. США) наша країна отримала

лише 107 позицію у світі. Натомість за кількістю мільонерів, тобто людей, статки яких перевищують 1 млн дол. США, ми перебуваємо на "високому" 54 місці. За загальним обсягом національного багатства нам належить 56 позиція у світі [2]. Ці цифри можуть бути трактовані лише як свідчення неприродного, недоцільного в економічному сенсі розподілу національного багатства. На користь такого ж висновку свідчать і дані вітчизняної статистики про високу частку населення, що перебуває за межею бідності. А оскільки розподіл і перерозподіл національного доходу та національного багатства мають перебувати у фокусі уваги державних регуляторів соціальної сфери, то наведені факти лише засвідчують невизначеність, або хибну визначеність, функції соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уявлення про соціальну функцію, яка, з урахуванням певних обставин, може трактуватися як функція соціальної політики, мають власну історію. Вони еволюціонували залежно від завдань, які розв'язувались дослідниками. Акцентуючи увагу на деяких етапах цієї еволюції, маємо на меті виокремити надалі особливості власного підходу до функції соціальної політики, репрезентованого в цій статті.

Піонерами визначення функції соціальної політики вважаються представники гарвардської школи економіки А. Бергсон (A. Bergson) та П. Самуельсон (P. Samuelson). Ще у 1930-40-х рр. була розроблена теоретична конструкція, яка багато десятиліть незмінно функціонує в науковому обігу під назвою "соціальна функція добробуту Бергсона – Самуельсона". Про це, зокрема, свідчить і новітня робота Х. Ігерсхайм (H. Igersheim) (2019) [3]. Ця функція стала важливим інструментом теорії економіки добробуту, репрезентуючи логіку суджень щодо максимізації добробуту з урахуванням ціннісних орієнтирів та певних умов. У якості таких умов у роботі А. Бергсон (A. Bergson) (1938) розглядалися три критерії, а саме: Лернера (щодо повноти використання виробничих ресурсів), Парето (щодо непогіршення добробуту учасників перерозподілу доходів), кембриджський (щодо досягнення рівності розподілених часток) [4].

Соціальна функція може формалізуватися у різний спосіб. На цьому, зокрема, акцентовано увагу в роботі Б. Хейдра, Ф. Плоєг (B. Heijdra, F. Ploeg) (2015) [5]. Згадані автори зазначають, що у випадку, коли суспільною цінністю визнано відносний добробут (A^Y) багатьох поколінь громадян, що існують у необмежено тривалому часі (від $t-1$ до ∞), функція SW (від social welfare) подається у такий спосіб:

$$SW = w(A_{t-1}^Y, A_t^Y, \dots, A_\infty^Y) \quad (1)$$

За іншим підходом, соціальна функція асоціюється із можливими втратами суспільства у зв'язку з реалізацією соціальної політики. Тоді як ендогенну змінну розглядають наслідки дій творців соціальної політики, а саме соціальні витрати (Ω):

$$\Omega = \frac{1}{2}(y - y^*)^2 + \frac{\beta}{2}\pi^2 \quad (2)$$

Складниками витрат, згідно з рівнянням (2), стають відносно менший ніж міг би бути таргетований продукт (y^*) та більша інфляція (π). Залежність між витратами у зв'язку з реалізацією соціальної політики (Ω) та відхиленнями продукту від таргетованого ($y - y^*$) і від рівня інфляції (π) подається як нелінійна. Фактично цим визнається те, що за певних рівнів безробіття та інфляція можуть не спричинити зростання соціальних витрат. З останнього випливає можливість оптимізації функції соціальних витрат для певних значень таргетованого продукту та інфляції.

Соціальна функція по-особливому використовується як інструмент аналізу в різних субтеоріях, пов'язаних із загальною теорією економіки добробуту. Як зазначено в роботі М. Адлер (M. Adler) [6], вона стала інструментом теорії економіки бідності й нерівності, оптимального оподаткування платників, оптимального економічного зростання, економіки навколишнього середовища, економіки охорони здоров'я тощо.

Безпосередньо дотичним до проблеми функції соціальної політики є аналіз її фактично реалізованих у різних країнах моделей. Зокрема, з дослідження Ф. Філгейра (F. Filgueira) (2014) [7] про моделі країн Латинської Америки можна зробити висновок про вектор еволюції цих моделей. Це – рух від фрагментарних соціальних гарантій в організації та оплаті праці, в освіті тощо міського населення у XIX ст. до гарантування загального зближення умов життя різних верств суспільства та подолання бідності у XXI ст.

Проблема реалізації соціальної політики, орієнтованої на зближення різних верств населення, інтеграцію в життя суспільства, інклюзію дедалі більше цікавить і вітчизняних науковців. Зокрема, у роботі українських дослідників Л. М. Ємельяненко, В. М. Петюх, К. Дзензелюк [8] визначаються особливості інклюзивного розвитку та здійснено його оцінювання на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

Методологія. У дослідженні використано макроекономічний інструментарій, а саме: фундаментальну ідею загальної динамічної рівноваги та підхід до її моделювання з використанням функцій різних політик, а також

інструментарій статистичного аналізу для верифікації сформульованих теоретичних припущень.

Мета статті. Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування та фактологічна перевірка підходу до соціальної функції, за яким вона інтерпретується як залежність між випуском і рівнем соціальної інклюзії. Ця мета підпорядкована ідеї імплементації соціальної функції як функції соціальної політики в теоретичну конструкцію загальної рівноваги. Прикладною метою дослідження є обґрунтування необхідності подолання відчуження та досягнення соціальної інклюзії для забезпечення економічної стабілізації.

Результати. Множинність цінностей, з якими пов'язана соціальна політика, та умов, за яких вона здійснюється, формують об'єктивні підстави для відмінних інтерпретацій соціальної функції. Можна припустити, що, з огляду на актуалізацію на межі XX та XXI ст. такої універсальної цінності, як *соціальна інклюзія*, саме вона формує основний зміст сучасної соціальної політики. Якщо це дійсно так, то показник (змінна) соціальної інклюзії має імплементуватися в соціальну функцію та функцію соціальної політики.

Оскільки визначеність (зміст) соціальної інклюзії є предметом спеціальних досліджень, а це виходить за межі предмету нашого дослідження, то ми уникатимемо деталізації й спиратимемося на більш-менш усталені загальні уявлення. Найбільш загальним є уявлення про інклюзію як включення, інтеграцію в життя окремих спільнот та суспільства загалом. Більш деталізованим та прийнятним для подальшого використання, з огляду на мету нашого дослідження, є визначення, яке подається у міжнародному інформаційному ресурсі IGI Global [9]. Цінність цього визначення, на наш погляд, пов'язана, по-перше, із тлумаченням соціальної інклюзії як явища, протилежного відчуженню, тобто своєрідного антивідчуження, досягнутого на ґрунті подолання диференціації та маржиналізації суспільства. По-друге, соціальна інклюзія трактується як багатомірний процес, який не обмежується власне соціальною сферою, а "заходить у межі" економічної, громадянської та політичної сфер. Отже, соціальна інклюзія постає як інтегральне явище життя суспільства в цілому й не звужується до розв'язання проблем окремих верств із обмеженими можливостями.

Уявлення про соціальну інклюзію як явище, що має низку причин (складників підґрунтя) та різні прояви (форми або способи втілення), формалізовано у вигляді схеми на рис. 1.

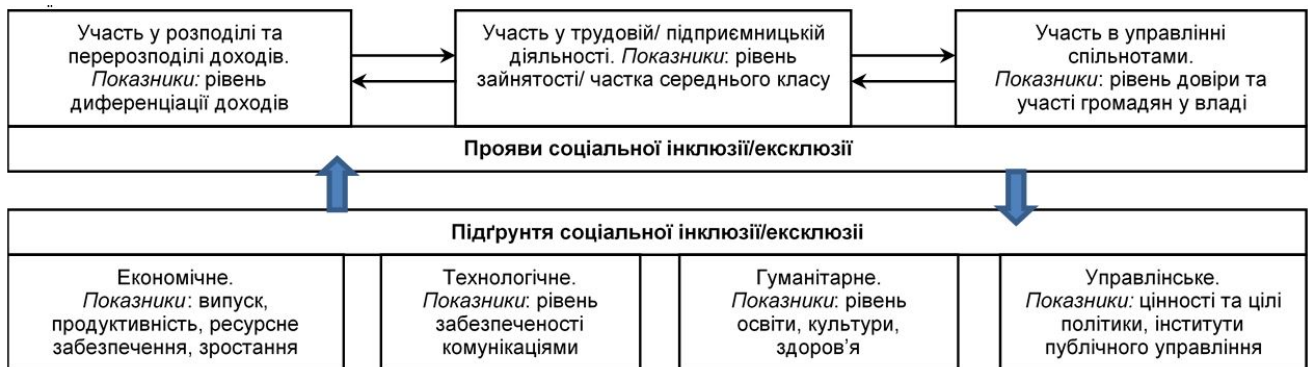

Рис. 1. Зміст явища соціальної інклюзії

Джерело: створено автором самостійно.

На схемі репрезентовано чотири групи причин, що формують підґрунтя соціальної інклюзії. На наш погляд, за певних обставин це підґрунтя може спричинити протилежні до інклюзії наслідки, а саме: антиінклюзію, або

ексклюзію, та відчуження. Це – групи економічних, технологічних, гуманітарних, управлінських причин.

Інклюзія/ексклюзія виявляється принаймні у трьох формах, а саме: участі в доходах суспільства, участі у

трудовій або підприємницькій діяльності, а також у причетності громадян до публічного управління. Різні форми прояву соціальної інклюзії пов'язані між собою, тобто інклюзія не існує лише у якійсь одній із форм за відсутності інших.

Усі форми прояву інклюзії/ексклюзії так само, як і складники підґрунтя, мають оцінюватись за показниками рівнів. Спираючись на фактичні значення показників та маючи індикатори (нормативи прийнятності), можна обґрунтовувати рішення в царині соціальної політики. Те, як (на якому рівні) реалізується кожна з форм, матиме зворотний вплив на підґрунтя (причини) інклюзії.

На користь продуктивності ідеї визначення функції соціальної політики через соціальну інклюзію можна, наприклад, скористатися результатами досліджень спеціалізованої організації ООН – Research Institute for Social Development (UNRISD). В одній з її робіт – "Соціальна політика та інклюзивний розвиток" – розкривається саме ідея підпорядкованості соціальної політики розв'язанню проблеми інклюзії. У спеціальному розділі роботи обґрунтовується, чому й як соціальна політика має відповідати викликам, пов'язаним із суттєвими відмінностями умов життя різних верств суспільства, і потребам включення (інклюзії) для забезпечення стійкого зростання [10].

Питання про те, чи шкодить виключення та відчуження, особливо у формі нерівномірного розподілу доходів та багатства, економічному зростанню, активно дискутується кілька десятиліть поспіль. Ствердна відповідь – так, нерівномірність розподілу може шкодити – дається, наприклад, у часто цитованій роботі Т. Перссон (T. Persson), Г. Табелліні (G. Tabellini) (1994) [11].

Ураховуючи все зазначене щодо змісту соціальної функції, досягнень макроекономічної науки з її формалізації та зв'язку соціальної політики з розв'язанням проблеми соціальної інклюзії, ми робимо такі припущення:

– є підстави інтерпретувати соціальну функцію, відповідно функцію соціальної політики, як залежність, однією зі сторін якої виступає соціальна інклюзія;

– оскільки інклюзія має різні взаємопов'язані форми прояву, то її оцінювання мало б здійснюватися за інтегральним показником, але, за відсутності такого інтегрального показника, найбільш простим, зрозумілим і прийнятним способом оцінювання може вважатися один із показників рівня диференціації, наприклад диференціації доходів;

– оскільки соціальна інклюзія має низку причин, що формують її підґрунтя, то воно (підґрунтя інклюзії) мало б оцінюватися інтегральним показником, але, за відсутності такого показника, заради спрощення, можливе використання економічного показника загального випуску (ВВП);

– імовірно, що зв'язок між рівнем випуску й рівнем соціальної інклюзії є нелінійним; це означає, що до певного (оптимального) рівня диференціація (за доходами, майном, зайнятістю тощо) є стимулом зростання випуску, натомість після перевищення такого рівня диференціація набуває ознак відчуження (ексклюзії) і стає гальмом, або, інакше, – чинником стримування;

– з огляду на те, що для пояснення змісту та наслідків соціальної політики необхідно брати до уваги її зв'язки із фінансовою та монетарною політикою, моделювання функції соціальної політики доцільно здійснювати в межах загальної моделі рівноваги, яка враховує взаємодію трьох політик.

Соціальна функція DI (від differentiation-inclusion), побудована в координатах Y (випуск) та k^d (коефіцієнт диференціації) з урахуванням зазначених припущень, подана на графіку 1 (рис. 2).

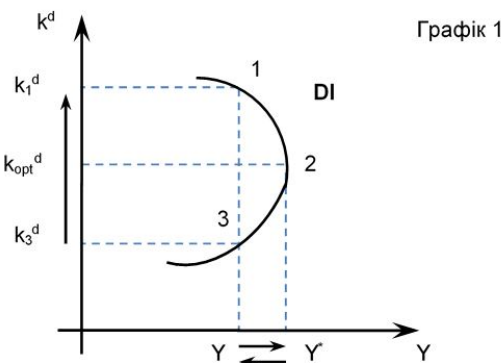

Рис. 2. Соціальна функція DI

Джерело: створено автором самостійно.

Подана на графіку функція DI, презентує такі основні ідеї. По-перше, те, що випуск (Y) залежить від рівня диференціації (k^d), а також те, що існує певне оптимальне значення диференціації (k_{opt}^d) та відповідне до нього значення потенційного випуску (Y^*). По-друге, можливі ситуації недосягнення потенційного випуску з причин або недостатньої диференціації ($k^d < k_{opt}^d$), або, навпаки, диференціації надмірної ($k^d > k_{opt}^d$).

За нашою логікою, явище інклюзії – це рух уздовж лінії функції DI (від точки 1 до точки 2 на графіку), тобто перехід від більшої до меншої диференціації на тлі збільшення загального випуску. Натомість рух від точки 2 до 3 інклюзією не є, оскільки відбувається на тлі зменшення випуску порівняно з потенційно можливим.

Якщо припустити, що соціальна функція DI найточніше описується нелінійною залежністю другого порядку (параболою, як це проілюстровано на графіку 1), то її вихідне рівняння може подаватися так:

$$Y = -\beta(k_{opt}^d - k^d)^2 + Y^* \quad (3)$$

(де β – коефіцієнт реагування випуску на зміни рівня диференціації).

З огляду на традицію подання соціальної функції як такої, що ендогенна змінна (тобто змінна, яка пояснюється) віддзеркалює певну соціальну цінність, рівняння (3) може бути трансформоване у такий спосіб:

$$k^d - k_{opt}^d = \frac{\sqrt{Y^* - Y}}{\beta} \quad (4)$$

За рівнянням (4) зменшення розриву між фактичним та оптимальним значенням диференціації ($k - k_{opt}$) є тією соціальною цінністю, яка втілюється у соціальній інклюзії.

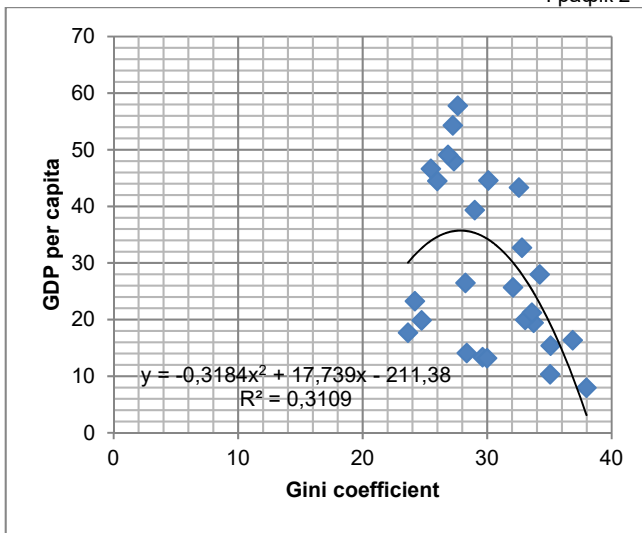
На підтвердження запропонованої логіки визначення соціальної функції ми скористалися панельними даними по 28 країнах-членах ЄС за період 2014–2018 рр. Ішлося про перевірку припущення про існування зв'язку між рівнем випуску та рівнем диференціації доходів для достатньо великої групи взаємопов'язаних країн ЄС. Попри відмінності в показниках випуску (ВВП на громадянина), ці країни керуються близькими стандартами соціального захисту та процедурами їх втілення. Про це, зокрема, свідчать документи Європейського Парламенту та Ради Європи, прийняті ще 10 років тому [12].

Безпосереднім об'єктом дослідження став зв'язок між двома парами змінних, а саме:

- 1) ВВП на одного громадянина (GDP percapita) та коефіцієнтом диференціації доходів Джині (Gini coefficient);
- 2) ВВП на одного громадянина (GDP percapita) та квінтільним коефіцієнтом диференціації доходів – співвідношенням доходів найбагатшої та найбіднішої із п'ятьох груп населення кожної країни (Incomes share ratio).

Усі змінні подавались як середні за п'ятирічний (2014–2018) період. Ми виходили з того, що оцінювання значень змінних у середньому за період, на противагу до значень змінних за один випадково обраний рік, дає підстави для більш обґрунтованих узагальнень щодо трендів. Точкові діаграми з відповідними рівняннями трендів та значеннями коефіцієнтів апроксимації (R^2) подано на рис. 3 (графіки 2 та 3) і рис. 4 (графіки 4 та 5).

Графік 2

Графік 3

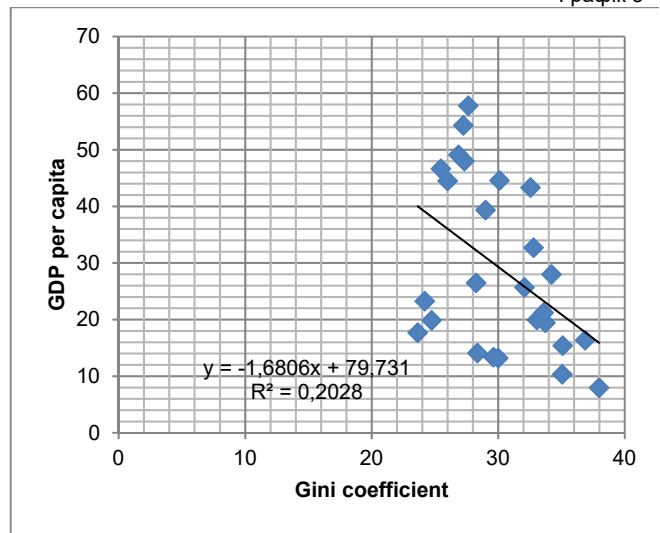
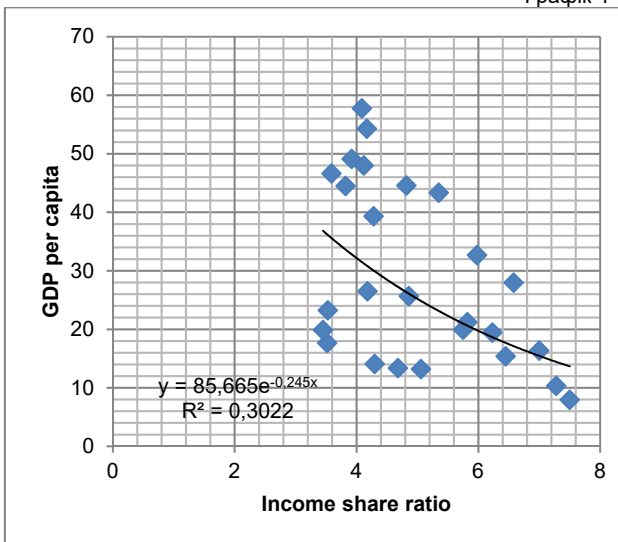

Рис. 3. Зв'язок між ВВП на одного громадянина (тис. дол. США) та коефіцієнтом Джині (%) за середньорічними даними країн-членів ЄС у 2014–2018 рр.

Джерело: створено автором із використанням джерел [13] та [14].

Графік 4

Графік 5

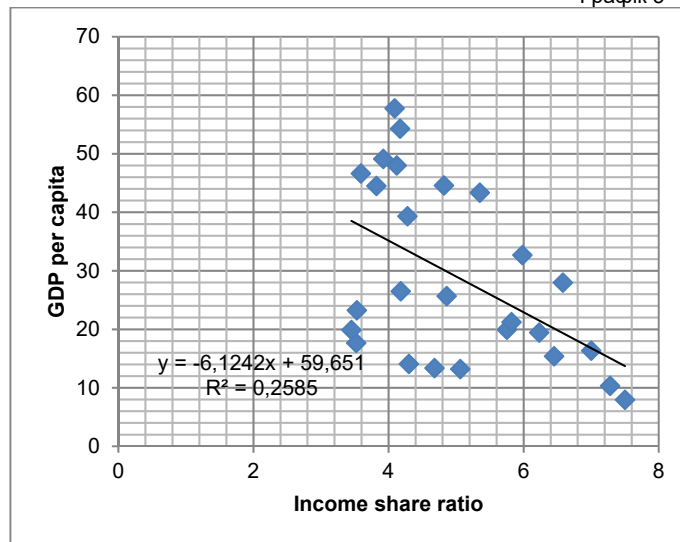

Рис. 4. Зв'язок між ВВП на одного громадянина (тис. дол. США) та квінтільним коефіцієнтом диференціації доходів (разів) за середньорічними даними країн-членів ЄС у 2014 – 2018 рр.

Джерело: створено автором з використанням джерел [13] та [15].

На кожному з рисунків репрезентовано два графіки. Важливо те, що на одному з них у кожній парі графіків лінія тренду є лінійною (графіки 3 та 5), а на іншому – нелінійною. Причому вигляд нелінійної функції відібрано з кількох варіантів нелінійних функцій за критерієм кращих значень апроксимації R^2 (графіки 2 та 4).

З аналізу побудованих графіків можна зробити принаймні два висновки щодо верифікації реалістичності пропонованого нами підходу до формалізації соціальної функції:

– Залежність між ВВП на одного громадянина (GDP per capita) та обома показниками оцінювання рівня диференціації – коефіцієнтом Джині (Gini coefficient) та квінтільним коефіцієнтом диференціації доходів (Income share ratio) – є *оберненою*. Про це свідчать від'ємні значення коефіцієнтів при змінних в усіх рівняннях ліній трендів.

– Зв'язок між змінними і в першому (залежність між GDP per capita та Gini coefficient), і в другому (залежність між GDP per capita та Income share ratio) випадках краще описувався *нелінійною* функцією, ніж ліній-

ною. Про це свідчать кількісні співвідношення значення коефіцієнтів апроксимації (R^2), які в обох випадках відповідають нерівності

$$R^2_{\text{нелінійна}} > R^2_{\text{лінійна}}.$$

Зі спадного характеру функцій ліній трендів випливає, що для досліджуваної групи країн ЄС спостерігається надмірна диференціація. Надмірною вона є в тому сенсі, що зменшення диференціації асоціюється зі збільшенням випуску. Отже, проблема соціальної інклюзії, тобто забезпечення меншої диференціації доходів, об'єктивно постає для цих країн як актуальна. Надмірна диференціація може інтерпретуватися як стан у межах того відрізка функції DI, де $k > k_{\text{opt}}$ (див. рис. 2, графік 1), на якому реалізується саме така обернена залежність між змінними.

Можливим способом введення соціальної функції в модель загальної рівноваги (способом віддзеркалення взаємодії трьох політик), на наш погляд, може бути модель IS-LM-DI. Ми виходимо з того, що теоретична конструкція IS-LM-DI має спиратися на всі припущення базової моделі IS-LM, використовувати функції фінансової (IS) та монетарної (LM) політики, графік моделі IS-LM та бути доповненою рівнянням функції соціальної політики.

Система рівнянь моделі IS-LM-DI може подаватися у такий спосіб:

$$\text{IS: } Y = \alpha(\bar{A} - bi)$$

$$\text{LM: } Y = \frac{1}{k} \left(\frac{M}{P} + hi \right)$$

$$\text{DI: } Y = -\beta(k_{\text{opt}}^d - k^d)^2 + Y^*$$

(де Y, Y^* – відповідно ВВП та потенційний ВВП;

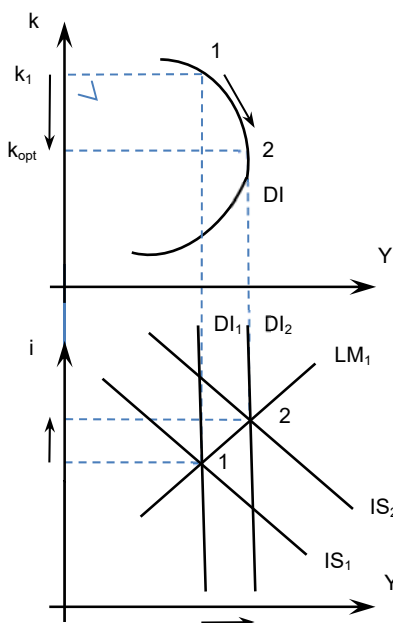
α, b, k, h – параметри рівнянь, відповідно – коефіцієнти при змінних;

\bar{A} – автономні сукупні витрати;

i – агрегована відсоткова ставка;

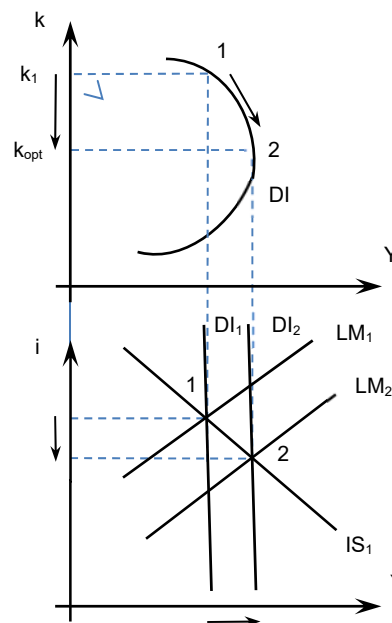
$\frac{M}{P}$ – реальний запас грошей в обігу.

Логіку взаємодії (узгодження) трьох політик і досягнення стану нової рівноваги при розв'язанні проблеми соціальної інклюзії подано з використанням систем графіків (рис. 5).

а) відгук (реакція) соціальної політики на зміни випуску, спричинені стимулюючою фінансовою політикою

Графік 6

б) відгук (реакція) соціальної політики на зміни випуску, спричинені стимулюючою монетарною політикою

Графік 8

Графік 9

Рис. 5. Алгоритм взаємодії політик у термінах моделі IS-LM-DI

Джерело: створено автором самостійно.

Основний зміст того, що ілюструють системи графіків 6–7 та 8–9, – це відображення взаємодії трьох політик і досягнення нової рівноваги з урахуванням доцільності соціальної інклюзії.

Соціальна інклюзія на графіках із координатами $Y - k$ (графіки 6 та 8) ілюстрована переходом уздовж лінії соціальної функції DI (від точки 1 до 2), що вже було пояс-

нено раніше. Натомість на графіках із координатами $Y-i$ (графіки 7 та 9) інклюзія подана як правостороннє зрушення функції $D1$ (від точки 1 до 2). Функція ілюстрована як вертикальна лінія (що означає нееластичність за агрегованою відсотковою ставкою i) у зв'язку з відсутністю у рівнянні функції $D1$ змінної i .

Квінтесенція взаємодії політик за логікою того, що зображено на рис. 5, – це необхідність дискретних змін у соціальній сфері на користь зменшення диференціації у випадках збільшення випуску (Y). Причому стимулюючий імпульс до збільшення випуску може спричинятися і фінансовою (правостороннє зрушення функції IS на графіку 7), і монетарною політикою (правостороннє зрушення функції LM на графіку 9). В обох випадках стимулювання випуску інструментами або фінансової, або монетарної політик рівновага, за нашим уявленням, не стає тривкою без змін у соціальній сфері. Ідеться саме про заходи, спрямовані на забезпечення соціальної інклюзії, тобто на доцільне зближення окремих громадян і спільнот за доходами, майном, зайнятістю, участю в публічному управлінні тощо.

Висновки та дискусія. З огляду на мету цієї статті ми робимо такі висновки:

Є достатні підстави для формалізації соціальної функції у вигляді залежності, у якій як впливова розглядається змінна соціальної інклюзії. Остання може оцінюватись за рівнем зближення або, навпаки, віддалення (диференціації) громадян у розподілі доходів та майна, працевлаштуванні, причетності до публічного управління тощо.

Соціальна функція постає як функція соціальної політики при її імплементації в модель, яка віддзеркалює певні принципи взаємодії різних політик – фінансової, монетарної та соціальної. Зasadничою метою такої взаємодії об'єктивно стає рух у напрямі загальної рівноваги та макроекономічної стабільності. Якщо така мета макроекономічної політики дійсно визначена, то провідними учасниками взаємодії мають ставати національні регулятори у фінансовій, монетарній та соціальній сферах.

Із запропонованої логіки міркувань, яка, крім іншого, спирається й на позитивний досвід державного регулювання успішних економік, впливає необхідність дискретних змін, спрямованих на подолання надмірної диференціації, відповідно – на досягнення вищого рівня соціальної інклюзії, у відповідь на стимулюючі заходи фінансової та монетарної влади.

Дослідження соціальної інклюзії та функції соціальної політики, імовірно, мають бути продовжені, по-перше, у напрямі пошуку форм інтегрального оцінювання і власне соціальної інклюзії, і тих причин, що формують її підґрунтя. Це сприятиме більш точному й релевантному передбаченню результатів від реалізації політик. Подруге, перспективним напрямом досліджень може стати

ідентифікація соціальної функції з урахуванням особливих змістів української соціальної політики та баз даних української статистики, якими можна скористатися в процесі її дослідження.

References:

1. Blanchard O. (2018). On the future of macroeconomic models. *Oxford Review of Economic Policy*, 34 (1-2): 50.
2. Global Wealth Report. Credit Suisse. Research Institute. Average Wealth per Adult (USD). Adults with wealth > 1mn (mn). Total Wealth (USD bn). Available at: <https://www.credit-suisse.com/global-wealth-report/global-wealth-databook-2019.pdf> [Accessed 28 February 2020].
3. Igersheim H. (2019). The Death of Welfare Economics: History of a Controversy. *History of Political Economy*, 51 (5): 827-865. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2901574 [Accessed 28 February 2020].
4. Bergson A. (1938). A Reformulation of Certain Aspects of Welfare Economics. *Quarterly Journal of Economics*: 310-334.
5. Heijdra B.J., Ploeg F. (2015). Foundations of Modern Macroeconomics. NY, Oxford University Press.
6. Adler M.D. (2017). A Better Calculus for Regulators: From Cost-Benefit Analysis to the Social Welfare Function. Working Paper, Duke University.
7. Filgueira F. (2014). Towards a universal social protection model in Latin America. ECLAC. UN publications. Available at: <https://repositorio.cepal.org/handle/11362/39484> [Accessed 28 February 2020].
8. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Дзензелюк К.В. (2019). Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевому рівнях. *Економіка та держава*, 6: 4-10. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2019/3.pdf [Дата доступу 29 лютого 2020].
9. IGI Global. Social inclusion. Available at: <https://www.igi-global.com/dictionary/independent-living-support-disabled-elderly/27360> [Accessed 28 February 2020].
10. United Nations Research Institute for Social Development. (2016). *Social Policy and Inclusive Development*. UNRISD. Available at: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/33683469874E6E41C1257FD200443F59/\\$file/l-Social%20Policy%20and%20Inclusive%20Development.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/33683469874E6E41C1257FD200443F59/$file/l-Social%20Policy%20and%20Inclusive%20Development.pdf) [Accessed 28 February 2020].
11. Persson T., Tabellini G. (1994). Is Inequality Harmful for Growth? *The American Economic Review*, 84, No. 3: 600-621.
12. EUR-Lex. (2009). *Regulation (EC) No 987/2009 of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 laying down the procedure for implementing Regulation (EC) No 883/2004 on the coordination of social security systems*. Available at: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/987/2018-01-01> [Accessed 28 February 2020].
13. The World Bank. (2019). *GDP per capita (current US\$)*. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?view=chart> [Accessed 28 February 2020].
14. Eurostat. (2019). *Gini coefficient of equivalised disposable income – EU-SILC survey*. Available at: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12 [Accessed 28 February 2020].
15. Eurostat. (2019). *Income quintile share ratio S80/S20 for disposable income*. Available at: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di11&lang=en [Accessed 28 February 2020].

Received: 07/01/2020
1st Revision: 02/02/2020
Accepted: 25/02/2020

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

И. Радионова, д-р экон. наук, проф.
ДВНЗ "Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана", Киев, Украина

ФУНКЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ И СОЦИАЛЬНАЯ ИНКЛЮЗИЯ В ОБЪЯСНЕНИИ ОБЩЕГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАВНОВЕСИЯ

Обоснована функция социальной политики как таковая, что отражает актуальную общественную ценность – социальную инклюзию. Содержание последней рассмотрено, учитывая ее причины и формы проявления. Представлены уравнения социальной функции (D1) как нелинейной связи между выпуском и дифференциацией доходов, в которой (дифференциация) проявляется уровень инклюзии. Осуществлена имплементация социальной функции в теоретическую конструкцию – модель IS-LM-D1, которая объясняет формирование общего равновесия с позиций взаимодействия трех политик: финансовой, монетарной и социальной.

Ключевые слова: социальная политика, инклюзия, социальная функция, модель общего равновесия.

I. Radionova, Doctor of Science (Economics), Professor
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

THE FUNCTION OF SOCIAL POLICY AND SOCIAL INCLUSION IN EXPLAINING THE GENERAL ECONOMIC EQUILIBRIUM

The article substantiates the function of social policy as such, which reflects the actual social value – social inclusion. Thus, it draws attention to the differences between this approach and other approaches to the social function that have already been implemented in economic science. The content of social inclusion is considered from the perspective of its background (set of economic, technological, humanitarian, managerial reasons) and several main forms of manifestation. Participation of citizens of the country in the distribution and redistribution of national incomes, in labor / business activity, in public management of communities is considered as such forms of manifestation. The article presents the social function equation (DI) as a nonlinear relationship between output and income differentiation. The latter (income differentiation) has been interpreted as partially able to detect the level of inclusion. It has verified the assumptions about the possibility of presenting a social function through social inclusion, according to panel data of statistics of EU countries for the period 2014 – 2018. Herewith, the data on GDP per capita and Gini coefficient, Income share ratio have become the object of analysis. The social function has been implemented into the theoretical construction – model IS-LM-DI. The latter forms the theoretical basis for explaining the interaction of the three policies – financial, monetary and social – for the sake of moving toward a general equilibrium. A graphical interpretation of the model IS-LM-DI has been provided. The considered model generalizes two possible variants of combining stimulating actions of the financial and monetary authorities of the country with the actions of social regulators, which are aimed at overcoming exclusion, alienating, and respectively, at achieving social inclusion.

Keywords: social policy; inclusion; social function; general equilibrium model.

References (in Latin): Translation / Transliteration / Transcription

1. Blanchard O., 2018. On the future of macroeconomic models. *Oxford Review of Economic Policy*, 34 (1-2), p. 50.
2. Global Wealth Report. Credit Suisse. Research Institute. Average Wealth per Adult (USD). Adults with wealth > 1 mn (mn). Total Wealth (USD bn). Available at: <https://www.credit-suisse.com/global-wealth-report/global-wealth-databook-2019.pdf>. [Accessed 28 February 2020].
3. Igersheim H., 2019. The Death of Welfare Economics: History of a Controversy. *History of Political Economy*, 51 (5). pp. 827-865. <https://doi.org/10.1215/00182702-7803691>.
4. Bergson A., 1938. A Reformulation of Certain Aspects of Welfare Economics. *Quarterly Journal of Economics*, pp. 310-334.
5. Heijdra B.J., Ploeg F., 2015. Foundations of Modern Macroeconomics. NY, Oxford University Press.
6. Adler M.D., 2017. A Better Calculus for Regulators: From Cost-Benefit Analysis to the Social Welfare Function. Working Paper, Duke University.
7. Filgueira F., 2014. Towards a universal social protection model in Latin America. ECLAC. UN publications. Available at: <https://repositorio.cepal.org/handle/11362/39484> [Accessed 28 February 2020].
8. Yemel'yanenko L.M., Petyux V.M., Dzenzelyuk K.V., 2019. Integral'na ocinka inklyuzyv'nogo rozvyt'ku v Ukrayini na nacional'nomu ta miscevomu rivnyax. *Ekonomika ta derzhava*, 6. pp. 4-10. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.6.4.
9. IGI Global. Social inclusion. Available at: <https://www.igi-global.com/dictionary/independent-living-support-disabled-elderly/27360> [Accessed 28 February 2020].
10. United Nations Research Institute for Social Development, 2016. *Social Policy and Inclusive Development*. [pdf] Available at: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/33683469874E6E41C1257FD200443F59/\\$file/-Social%20Policy%20and%20Inclusive%20Development.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/33683469874E6E41C1257FD200443F59/$file/-Social%20Policy%20and%20Inclusive%20Development.pdf) [Accessed 28 February 2020].
11. Persson T., Tabellini G., 1994. Is Inequality Harmful for Growth? *The American Economic Review*, 84 (3), pp. 600-621.
12. EUR-Lex, 2009. Regulation (EC) No 987/2009 of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 laying down the procedure for implementing Regulation (EC) No 883/2004 on the coordination of social security systems. Available at: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/987/2018-01-01> [Accessed 28 February 2020].
13. The World Bank, 2019. GDP per capita (current US\$). Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?view=chart> [Accessed 28 February 2020].
14. Eurostat, 2019. Gini coefficient of equivalised disposable income – EU-SILC survey. Available at: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12 [Accessed 28 February 2020].
15. Eurostat, 2019. Income quintile share ratio S80/S20 for disposable income. Available at: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di11&lang=en [Accessed 28 February 2020].